

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU sa dostavom u kuću
mjesečno K 1-25, godišnje K 15.— Za INOZEMSTVO K 23.—
Plativo i utuživo u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Izlazi u utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalazi se u „Hrvatskoj Tiskari“ — UREDNICTVO
na obali br. 248. prizemno. — Tisak „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj i drug)

Izdavatelj i odgovorni urednik **Dr. MARKO JURISLAV DOMINIS.**
OGLASI PO CIENIKU.

God. X.

ŠIBENIK, utorak 3. ožujka 1914.

Broj 910

Političko uskrsnuće potlačenih naroda evropskih. *)

Pred nekoliko je dana i Albanija dobila svoga kralja.

Narod, koji stoji na nečuvano niskom stupnju tehničke kulture i ne posjeduje potrebit narodne svijesti, pomoću Evrope, dobio je poslije 5 vijekova državnu nezavisnost. Dobio ju je, premda je u jeseni prošle godine u svim bitkama sa regularnom vojskom srbskom bio poražen, usprkos svoj legendi o svojoj velikoj vojničkoj vrijednosti. Nije dakle taj narod položio rigoroz vojnički, potrebit pače nuždan, po mnijenju historika i politika njemačkih zadnjega polstoljeća, kao jedini uvjet za postignuće državne nezavisnosti i posjedovanja vlastite države. (Da bi narodi samo svojim vlastitim naručenjem izvojevali sebi slobodu i samostalnost, teško je, skoro nemoguće. To nije mogla ni Italija, ni Bugarska, ni Grčka itd. A Arbanasi su ipak vojevali i svoje vlade postavili te su po Evropi odavna radili... Op. Ured.) Grci Krete, te Egejskih otoka, izuzam nekolicine — koji su voljom Evrope ostali još za neko vrijeme u rukama Turčina — združuju se sa svojom braćom, koji su se davno ropstva otrgli, da i oni uživaju toliko željenu slobodu. Narod grčki, koji je preko 600 godina podnosio ropstvo tursko, genoveško i mletačko izvjestio si je oružjem u ruci slobodu i sada sabire plodove patriotske ustrajnosti svojih predja, pošto i u času najvećeg tlačenja sa strane Turčina i drugih, nije izgubio vjere u budućnost naroda te radio i nad kulturnim razvojem posred najtežih uvjeta političkih.

Svrnimo sada pogled sa jugo istoka Evrope na zapad nas skrajni zepad Evrope.

Liberalna većina engleskog parlamenta pripravlja se za konačnu raspravu su protivnicima Irske autonomije. Od pol vijeka vodi se borba izmedju pristaša i protivnika irskog homerula, autonomije, koja ostavlja doduše Irsku u okviru engleske države, ali im daje potpunu nutrnju narodnu (kao posebnog naroda) slobodu, kao i mogućnost sazidanja na ostancima i ruševinama keltske prošlosti onoga, što je potrebno, da savremeni Irca stvori posvjedočenje, da je slobodan čovjek isto tako slobodan kao Englez, Fran-

*) Ovaj članak primamo od mladog jednog prijatelja, pa ga objelodanjujemo uz neke opazke. Ured.

caz, Nijemac, Rus. (U Irskoj je bilo i krvi i pobuna i vrsta takove parlamentarne borbe, kakve kopnena Evropa ne pamti. Irski narod je pak tako u domovini i Amerikam organiziran da Engleska mora popustiti. Op. Ur.) U toj samoj Engleskoj pripravlja se još jedan proces politički važan baš za nas s razloga toliko isticane bojazni, da bi se mogli pretopiti u nečijem moru. Pripravlja se naime proces politički imajući za cilj raskinuće veriga, kojima je bio okovan jedan dio keltskog naroda kroz vjekove.

Današnji ministar financija Lloyd George nije zaboravio da je i on sin keltskog Walesa, zemlje, koja je pod pritiskom Anglo-Sasa i Normana trpjila isto tako krvavo kao što su kašnje trpjeli Iraci.

Rastavljenjem državnarodnim Wali-jaca, ne nastaje ništa drugo nego samo manifestacija nesvijestnog nepoznatog instinkta lučenja narodnoga koji kola u žilama svakog Walijca. To je instinktivni proces odpora obitavaoca Walesa (proti izjednačivanju Walijca sa Englezom. Srestvom pako asimilovanja bila je državna vjera anglikanska, ali koliko je to uspjelo dokazuje, da i ako su bili primorani da ostave svoju staru vjeru, nijedan Walijac nije ipak prigrio pravu državnu vjeru Anglikansku, već su postali ragje pristašama najraznoličnijih nezavisnih doktrina protestantskih.

I ta je borba trajala kroz vjekove, te izdržana sjajnim uspjehom i to proti asimilovanju s onim narodom, kojeg se najniži sin ponosi, da je članom najustavnijeg naroda, te kod kojeg je ustavna svijest do u tančine razvijena.

Pronosimo paralelu, pa prvo svega što nije moguće, da jedan ilvo kulturnarod može izgubiti svoju narodnu svijest i svoj posebni individualizam, pogledajmo da li ima što drugog tako moćnog da nas odnarađi i to baš u onom najužem smislu u koliko tu može biti govora o odnarođenju, te onda mirne duše zaključujmo da li ima strašila.

Ako se Walijci ne će da pretope, te je liberalna većina engleskog parlamenta odlučila, da digne anglikansku vjeru u Walesu kao državnu vjeru, te da dozvoli ovakome obitavaocu da izabere onu formu crkve, koju prema svojim čuvstvima i vjerskim nazorima smatra najljepšom,

taj noćni svijet, taj dim i magla, noć ta bestidna, crna i teška, proti kojoj se bunim u ime tisuće zapuštenih majka i sestara, u ime tisuće liepih, zdravih i krasnih Madona, što negdje skrite i stidne, kô ljubice u šikarju, uzalud čekaju na krepkog i svježeg odabranika srca svoga; — noć ta bestidna, crna i teška, proti kojoj ustaje svaka i najmanja mrvica mog čitavog bića, mog čitavog mene — mene je izliečila. Bio sam naime bolestan. Bolovao sam, jer sam mislio, da sam našao zviezdu, koja će me uznieti na nebo... Romantik u dvadesetom veku! Smijite se, dragi čitatelji...

Pa eto, ta zvijezda, koja meni doista stajala blizu i do koje doista stajah ja blizu, bila je magla kao i sva bečka, dosadna, gusta. Sve je magla, i život je magla. U njoj je istina laž, a laž istina. Sunce rietko prosieva kroz maglu, a magla nije sunce i tako s dimom dolaziš i s dimom prolaziš. I to je svakoj boli liek. Spoznaja da si dim, da je tvoj život, dim, da je čitav svijet jedan veliki, crni, gusti dim. Liek je dakle istina.

Istinom izliečen, šecem ovim bezimnim, grandioznim, mrskim gradom. Koga god u njemu susrećem od svoga roda i plemena, od plemena hrvatsko i srpskog, svak se tuži — jer ima i zašto — na ovaj ukleti grad, iz koga je poletjelo tisuć ubojnih striela na jednu plemenitu Naciju, koja još uvijek od rana stenje, ali ne umire... Svak se tuži, a svakomu kao da na licu

nema straha ni za nas, jer kad bi taj opravdan bio, mislim, da bi ogroman dio Hrvat bio protivan, jer odreć se bez potrebe ili dati prigode da mu se ime zaterere, jest nesvjesnost. Kao što je Albanija donekle tek primila slobodu, tako rek bi spremaju dvije države trojnog saveza, — što bi drkako barem u dogledno vrijeme moglo ostat samo želja — jednom drugom narodu slobodu, kojeg istom: kao narod treba stvoriti, a to je „Ukraincim“. (Ukrajinci su imali raznih svojih samostalnih državnih skupina i zbilja se medju njima vodi propaganda, ali da bi dvie države trojnoga saveza htjele podignuti novu državu Ukrajinsku valjalo bi da bude uskrisena Poljska i potučena Rusija i da dobar dio Rusina bude za to, a za to većina nije, pače Rusini Austrije gledaju u Rusiju. Op. Ur.) Poznato je da je Metternichu zapelo oko na Maloruse, koji su u četrdesetim godinama počeli bili pokazivati neku zlovolju prema Velikorusima (Rusima). Ti dosadašnji Malorusi (Rusini) dobiše pomoću Metternicha, od Bismarcka prihvaćeno a od današnje službene štampe, Njemačke, zagovaranu ime. Ukrajinci, a predio Ukraina. Danas je taj pokret zahvatio i najšire mase Rusina i snuje o oživotvorenju svoje samostalne države sa sjedištem u Kijevu, koja bi po njihovom govoru brojila preko 20 milijuna.

Dva još naroda ostaju u Evropi, za kojih ona rekbi nema smilovanja, da se barem i u okviru druge države može jedinstveno narodno razvijati.

Prvi bi bio poljski narod podijeljen izmedju tri najmoćnije države Evrope, za koju razdiobu neki historičar „kao, da je najveći zločin 18. stoljeća, a drugi bi bio hrvatski, doduše sad u jednoj dualističkoj monarhiji, ali faktično u dvie države i podijeljin isto tako u tri dijela.

Sijećam se, da sam negdje čitao, da je glasoviti danski historičar Brandes, odlučivši napisati poljsku povjest pošao u Varšavu u žarište poljske kulture, da na licu mjesta proučava i piše. Šetajući se Varšavom, stavio si je pitanje, da li je moguće da Poljska opet postane slobodnom. „Bilo je to doba kad je Rusija najviše progoinila Poljake, ta stavivši si pored oči onakovo razdijeljenje Poljske, odgovorio sam si — tako stavlja u svojoj knjigi „Polen“ — i pak, moguće, sasvim tim... jer kulturni narodi i ako tlaćeni, ne iščezavaju.“

I zbilja sudbina pojedinih naroda najviše zavisi od njih samih, od vremena te

pojedinih megjunarodnih dogogajaja, i državnih odnosa.

Uvjeren da su ispravne ove misli, te oslanjajući na gori iznešene primjere, vjerujmo i mi u bolju našu budućnost.“

Monopol poštenja i morala.

Četa bezimnih zaplotnjaka, kojoj je načelo pod potplatom a domovina pedalj pod nezasićnim želucom, — od više vremena horajući po Šibeniku i poput mrkih haramija udara na sve ono, što je pošteno, nezavisno i patriotski misli i osjeća.

Ne će proći vele vremena i ova četa plaćenika proglašiće cio Šibenik ludim, čitavu Dalmaciju prostom bludnicom. Jer svaki onaj, koji upravo najvećim gnjušanjem odvrača čestit obraz svoj od ove klerikalne mafije biva od iste proglašen ludjakom, „dittom“, nepoštenjakom, varalicom i špekulantom.

Izgleda zaista, da je ova družba uzela u svoje ruke sav monopol poštenja i morala, jer nema jednog broja njenog glasila, zvana „Hrvatska Misao“, a da se tu na varičahe ne dijele lekcije o moralu i poštenju.

Ova četa vladinih najmljenika i kirijaša Attemsovih kao da raspolaze upravo silnim svotama novaca, dok pod izvjesno se znade, da su matadori ove čete ljudi čisto špekulativnog karaktera, prave dangube, koji bi za krunu objesili svog čaču kao i ciganim.

Ne pišemo ovo radi nas u Šibeniku, jer ih ovdje svak dobro poznaje i sa čistim gnjušanjem odvrača od njih glavu. Pišemo ih za neupućenu javnost, koja će po oduznoj pisaniji valjda misliti i imati o ovoj četi plaćeničkoj sasna drugi pojam. Svak će van Šibenika misliti, da su obiskurne ličnosti sakupljene oko poznatog libela, ljudi od značaja, moralni i poštenu, da su to šibenski Katoni, jedini zvati da upiru prstom u sve ono, što je gnjilo, trulo i nepošteno. Stvar se ima uzeti sasna obratno, jer baš diplaši i ne mogu da budu drugo, već obli-gantno ljudi, od kojih čovjek mora da bježi i prolazeći kraj njih da začipa rubcem nos.

Ova družba, upregnuta u klerikalno-austrijska kola, kojoj na čelu stoji poznati prevejanac, uzela je sebi za zadaću, da za skupe novce pomogne čitavu Dalmaciju strpati pod klerikalnu papuču, naručenu u Bečkim diplomatskim fabrikama.

čovjeka njezina, u srcu čovjeka našega, probudjuje se jači i silniji, strašniji i uzvišeniji i nikad, nikad dovoljno iskazani krik bola, krik u nebo vapijuće pravda.

Kroz magle, kroz noć bečku, koja se inače danom zove, po vazdašnjem svom običaju, kad u velegrad padnem, vrludam od spomenika, što se oholo kočje po raznim bečkim Praterima. Hrvčić se tvrdom njemštinom, čujem i razabirem, koja sve to slavna imena kite ovaj bezimni grad. Nabasah na spomenik Tegetoffa, a dušom mi prostruji tvoja rieč, pjesniče dragi:

Oh, da mi je sila,
Samsonova bila,
Zemljica bi drhtnula s udara,
A pod njim bi kleta duša,
Što ne vidje nikad milo more,
U paklene srnula ponore.

Pred očima mojim, u ovom zamaglenom, mrskom gradu i pred ovim kolosalnim spomenikom, iskrnsu ona kobna i potresna godina, kad Hrvat iz Dalmacije, kad hrabri Višanin, srčaše u ždrielo smrti, ostavljajući svoje mile i drage, da gine bez cilja...

I opet, izgovaram stihove tvoje, Antune neumrlj:

Kad si takav, boreć se bez cilja,
Dalmatinče, kakav bi mi bio,
Da za svoju boriš se Hrvatsku,
Za ljubovcu i za djecu krasnu!

Protaklo je od te godine dosta crnih ljeta, a Hrvat još uvijek u negvama stenje, i malo, posve malo pomaže krv prolita nje-

Provdajča, ovog novog iz Beču inau gurisanog sistema raspršivanja narodnih redova jest biskup Pappafava uz poznatog denuncijanta i Šuštersičeva kavaža, koji jednim okom umije da se protisne kroz najveći mrak i dospije do diplomatskih fotelja, da tamo špijunira, samo da dobrim uspjehom okruni svaki svoj plaćeni protunarodni korak.

Ova četa plaćenika upravo harači po Šibeniku i poprskava blatom na svakoga onoga, te ne duva u njezin rog. Poštenu čovjeku nije mjesta u tom klupku šarenih zmija i leglu svake laži, zlobe i denuncije, pak za to nije ostao od ove mafije poštedjen nitko, za koga znadu, da ne klipše za njima.

Na vratima Hrvatske Zadružne tiskare, u kojoj se štampa jedan od najodurnijih libela dalmatinskih, imao bi doduše stajati napis: „monopol morala i poštenja“, jer u istinu ti ljudi ili bolje neljudi izgledaju jedini, koji mogu i smiju da vode kontrolu i glavnu riječ u svakom javnom pitanju. Šta naprotiv vidimo? Vidimo, da ti ljudi ne poznaju nikakova morala, nikakove društvene pristojnosti, dočim im je poštenje veoma elastičan pojam, kog poznaju samo po imenu.

Kako rekosmo, ova četa, upravo kao po nekom nalogu, harači po Šibeniku, a u tom haraćenju najmilija im je laž. Lažu kad ustaju, misle, šetaju, govore, piju i lijegaju. Laž je njihova karakteristika, bitna sastojina sveg njihovog djelovanja, jedino nemoralno oružje tih poštenih moralista ili moralnih poštenjakovića. Mi idemo dalje i tvrdimo, da se oni čak i ponose sa svojim lažima, kojima se nabacivaju na svakoga onoga, koji se slijepo ne pokorava njihovim ludorijama i „salti mortalima“.

Šta hoće ova četa i za čim teži? — pita se svak u Šibeniku. Kakav si je cilj postavila sebi? O tom znadu da pričaju zidine palače sv. Šimuna u Zadru, medj kojima poznati lisac i denuncijant od vremena do vremena istresa na vrece denuncija i prima nove inštrukcije.

Ovaj pokret je veoma karakterističan ne samo za Šibenik, već čitavu Dalmaciju, a da mu je početak i svišetak u Beču, o tome danas ne može nitko da podvoji, jer znamo vrlo dobro kud se pletu konci nečiste ove političke hunc-tarije i kroz čije ruke prolaze.

Od neko doba u ovoj četi, koja je

gova djeci njegovoj. U Beču se ta istina najjače uvidja i osjeća.

Vračam, se u noć, koja je sviellija od bečkoga dana, da zaboravim za čas na sve one nepravde i poniženja, što ih vjekovima doživljuje iz ovoga grada, ona plemenita Nacija, koja daje svoje prijestolju i oltaru. Da na čas zaboravim, da sam Hrvat u tudjini, kojemu je ova tudjina sapela dom i sve na domu sto je; da zaboravim na ubitačni, realni, kobni smisao one stare, vjekovne, bečke lozinke, koja ti iz svakog bečkog spomenika i stupa, progovara, kako brkavost i nepravda svetom vlada. *Divide et impera.* To je ta poznata, vjekovna, stara, bečka lozinka, u koju, kao da se ne će još da zamisle, djeca onoga ugnjetenoga, plemenitoga naroda, koji je rastrojten, razdijeljen, zavadjen; kojega drugi, kojega tudjina razdijeljuje, zavadjaj i rastraja, da ona nad njim gospoduje. Hoću za čas da zaboravim na tu lozinku, koja mi u Beču, na svakom koraku, oči kopa i dušu kao mora, pritišće; da je zaboravim u noći, u noćnoj, kavanskoj magli i ovom polusvietu bielih, nagih prsiju i rastvorenih, zavodljivih, bestidnih trepavica...

Pa ču onda da se ugnem i ovoj magli, da slušam predavanje glasovitog pedagoga i čuvenog spisatelja, prof. Foerstera. Predaje o — ženi. Dakle o zviezdi. Zbilja. Za proslavljenog tog spisatelja žena je zviezda! Bijah da iskočim iz kože. Na jezik mi naltješe one rieči, koje na početku napisah

prezrena od čitavog poštenog javnog mišljenja, ima udjela žalosne uspomenne bivši vodja demokratske stranke. Utješljivo je samo to, da su u toj družbi svi oni, kojima je do ličnih ambicija do položaja, zobi vladine i pučkih jasala. I neka brusu zube ova mračna četa za buduću zob, svejedno joj, jer će ju nosioci nezavisne narodne politike pa i sam narod smrviti baš u času, kad se bude uspinjala uz vladine basamake da zgrabi šaku zobi. A onda ni današnji gospodari diplaša i diplačkih kirijaša ne će imati ni volje ni snage da ih odvedu u obećanu zemlju, jer je sloga narodna i poštenje nezavisne narodne politike tvrdje od diplaške misli i u razaranju nepoštenja brže od svakog kinematografa.

Služiti slugine slugu slugi jest kukavličlik, služiti dušmaninu narodnom jest izdajstvo.

Na zdar pane Vicko!

Balkanske stvari.

Princ Vid će, pošto još učini posjetu u Petrogradu, napokon odputovati u svoju zemlju. Veliko pitanje: na čijem će se brodu odvesti i pod čijom zastavom, ipak je, poslije nekoliko mjeseci rada austro-ugarske i talijanske diplomacije, srećno riješeno. Oni, koji igraju danas ulogu arbanaških prvaka drže se, odgovarajući momentu, svečano. (Zanimljivo je, da su sad izbili na površinu neki novi prvaci i notabli, a oni, koji su prošlogodišnje zime vodili veliku riječ iznenada izčeznuše!) Prvaci daju izjave o prvim zadacima novog vladara, o programu vlade, o politici Albanije i t. d. — kao pravi državnici. Neke bezbrojne deputacije od Bukurešta i Sofije do Pariza uskomešale se i ustumarale po svojoj Evropi. Sve ide da dočeka novog vladara. Kako javljaju iz Drača, tamo je stigla čitava vojska nekih „delegata“, „italo-Albanaca“, naime Talijana, koji su porijeklom Arbanasi. To neobično odaslanstvo je odmah priredilo neku demonstraciju protiv Srbije i Grčke i klicalo Ugarskoj.

Ali na takve neozbiljnosti ne vrijedi se osvrtni.

Karakteristično je, da je Esad „N. Fr. Presi“ izjavio nadu, da će se Albanija s dolaskom princa Vida podići na stepen Njemačke. Još ludje nade na novog vladara polažu manje inteligentni Arbanasi — to jest, u koliko mu nisu protivni. I te nade vladarevih pristalica njemačkom princu su isto toliko opasne, kao i mržnja i neprijateljstvo Muslimana.

Čini se, da se ni u diplomatskim krugovima ne odaju nikakvim iluzijama o težini zadaće novog vladara. Kako je već javljeno, u Londonu vrlo pesimistički gledaju na uspjeh princa Vida.

„Rusko Slovo“ javlja iz Petrograda, da i ruski kompetentni krugovi po zvaničnim izvještajima, koje su dobili, s malo nade gledaju na razvoj nove države. Prema tim izvještajima nema nikakva izgleda, da će s dolaskom „kralja“ Viljema započeti u Albaniji normalan državni život. Albanija još nije spremna za samostalan politički život i, kao i prije, razcepkana je na neprijateljske oblasti. S druge strane, i dolazak hrišćanskog princa za vla-

dara, preuranjen je i ne odgovara prilikama i položaju, u kome se zemlja nalazi. Pokret protiv hrišćanskog vladara nije ni iz daleka stišan. Taj pokret je toliko snažan, da će kratko vrieme po dolasku princa Vida neizbježno buknuti ustanak. Koliko je ta mogućnost bliska može se suditi po tome, što su ovih dana održani zborovi brdjanskih plemena između Bojane, Mača i Škumbe, na kojima je jednodušno zaključeno, da se ne prizna hrišćanski vladar.

Ali osim neizbježnih teškoća sa Muslimanima — prema ruskim informacijama — akcija princa Vida biće sprečavana i austro-talijanskim suparništvo. Kako će albanskom vladaru biti teško lavirati između te dvije strane struje vidi se i po tom, što je za svoje lične sekretare i savjetnike morao uzeti pored austro-ugarskog vicekonzula Buhbergera i talijanskog oficira Gastondija.

Ogromna teškoća za novog kralja biće i sastav vlade, jer s jedne strane, mora nastojati da ne povrijedi častoljubivost arbanaških prvaka, a s druge strane mora gledati da za ministre uzme sposobne i poštene ljude. Neprilike će imati čak i kod uredjenja dvora: ili će morati dvorske časti dati svima prvacima, ili odmah ima da računa sa neprijateljstvom svih nepočasćenih.

Kao protestant, princ Vid neće imati uporišta ni u kakvoj realnoj sili, a imaće protiv sebe: masu katolika i muslimana i suparništvo Austro-Ugarske i Italije.

Radi svega toga u ruskim diplomatskim krugovima sumnjaju, da će njemački princ moći savladati teškoće koje ga čekaju.

RUSIJA I BALKAN.

Ministarstvo izvanjskih posala izdalo je na ruskom jeziku sve dokumente, koji se odnose na rad ruske diplomacije za vrijeme balkanske krize. Iz tih dokumenata se vidi, da je Rusija odmah u početku balkanske krize radila na tome, da nagovori Tursku da provede u svojim evropskim posjedima dalekosežne reforme. Nu u času, kada više nije bilo moguće zapriječiti prelom, počela je Rusija odmah raditi na tome, da sklone velevladi da odustanu od teritorijalnih zahtjeva. Nadalje je ruska diplomacija radila na tome, da zapriječi svaku zasebnu akciju koje velevladi i da održati ravnotežu na Balkanu. Nakon odlučnih pobjeda saveznika radila je ruska diplomacija na tome, da Turska odstupi Bugarskoj Drinopolje. Nakon pada Drinopolja predložila je Rusija, da se pristane na bugarsko-turšku granicu Enos-Midija u ravnoj crti. Ruska diplomacija je takodjer podupirala zahtjeve Srbije, da dobije put do mora. To je u toliko uspješno, što je Srbiji omogućen prilaz k moru kroz Crnu Goru. Gradovi Prizren, Peć, Dibra i Djakova pripadoše Srbiji, odnosno Crnoj Gori, jer je ruska diplomacija poduprla zahtjeve spomenutih kraljevina.

Ruska diplomacija je radila odmah iz početka na tome, da se učvrsti balkanski savez. Dok je u Bugarskoj poduzimala korake, da je potakne na to, da se sporazumi sa saveznicima, opominjala je istodobno političare u Beogradu i u Ateni, da budu popustljiviji. 13. travnja po starom kalendaru godine 1913. radila je ruska diplomacija na tome, da se ministri predsjednici balkanskih država sastanu na konferenciju, te da se provede mobilizacija kod svih balkanskih država. 6. svibnja po starom kalendaru preuzela je Rusija zadaću mirovnog suca između Bugarske i Srbije te Bugarske i Grčke. 31. svibnja svjetovlja je Rusija balkanskim državama, da demobiliziraju. Učinila je to prilikom pismenog saobraćaja između ruskog cara s jedne strane te bugarskog cara i srpskog kralja s druge strane. Ujedno je poduzela korake da se Srbija, Bugarska i Grčka podvrgnu pravorijeku Rusije, te da mirnim putem riješe međusobno sporove. Ruska diplomacija je opominjala Bugarsku, da ostane mirna, jer bi kakovim oružanim poduzećem mogla izazvati intervenciju Rumunjske i Turske.

16. lipnja u predvečerje drugog balkanskog rata izjavio je ruski ministar izvanjskih posala Sazonov bugarskom poslaniku u Petrogradu, da će Rumunjska u slučaju rata intervenirati u korist mira. Za slučaj rata da Bugarska ne smije računati na potporu Rusije. Nadaj se u toj zbirci dokumenti, iz kojih se vidi, da je Rusija radila na tome, da se Bugarska i Grčka sporazume. Rumunjska je diplomacija neumorno radila na tome, da se zapriječi svaki oružani sukob, i da se mirnim putem riješe postojeći sporovi. U zadnjem dijelu zbirke su dokumenti, koji se tiču bugarsko-rumunjskog spora. Koncem listopada godine

1912. zaoštrio se spor između Rumunjske i Bugarske. Rusija je nagovarala Bugarsku da stavi konkretne predloge, na temelju kojih bi se mogli povesti pregovori s Rumunjskom. U siječnju godine 1913., pet mjeseci prije drugog balkanskog rata, upozorila je Rusija Bugarsku, da napusti svako daljnje zatezanje. Istodobno je ruska vlada upozorila Rumunjsku 18. siječnja 1913. da Rusija ne će dozvoliti nikakovo nasilje, spram Bugarske. U Bugarskoj je ruska diplomacija poduzela korake, da pristane na isprvak bugarsko-rumunjske granice, te da povuče novu granicu Silistria-Habla. U Rumunjskoj je predlagala ruska diplomacija granicu Megidije-Tabia Habla. Ujedno je kod obih država poduzimala korake, da pristanu na mirno riješenje spora. Da to tim laglje provede, gledala je ruska vlada skloniti velevladi da zajednički poduzmu oštre mjere, te da prisile balkanske države da demobiliziraju. Na koncu, kada je drugi balkanski rat bio u toku, ustavila je Rusija dalje napredovanje rumunjske vojske, te tako zapriječila zauzeće Sofije.

POLITIČKE VIESTI.

Austro-talijanski odnosi.

„Pester Lloyd“ javlja iz Rima, da je sastanak grofa Bertholda sa talijanskim ministrom vanjskih posala u Opatiji od velike važnosti, jer će se raditi po potpunom učvršćenju odnosa i o savezu za obranu i navalu za očuvanje obostranih interesa u Jadranskom i Sredozemnom moru.

Rusija hoće da mobilizira sve svoje vojne zborove u Evropi.

Iz vrlo se pouzdana vrela doznaje, da je Rusija odlučila da u svibnju pokuša mobilizaciju svih svojih vojnih zborova, koji se nalaze u Evropi. Već je ratno ministarstvo u tom smislu izdalo potrebite zapovijedi. — Ova je vijest izazvala u Berlinu i Beču veliko zanimanje. Očekuje se dementi ove vijesti.

Rusko naoružanje.

Moloh militarizma nezasić svuda ne zaostaje ni u Rusiji tom svojom, po nasmanom, za nj vrlinom. Utvrđivanja, koja Rusija zadnjih vremena poduzimlje na njemačkoj granici, nisu drugo no protumjere, koje poduzimlje, Njemačka pojačavanjem svoje vojske prema ruskoj granici. Sa njemačke se strane hoće da poriče ta akcija Njemačke, te se tvrdi, da njemačke posade na ruskoj granici nisu u posljednje doba pojačane, dok pojačanja ruskih četa na zapadnoj granici nisu nikakova tajna. Rusija gradi čitav niz utvrda na liniji Brest-Litovsk-Luck-Rovno-Žitomir-Kijev, to jest baš na onoj liniji, koja dolazi u obzir kao druga obranbena linija protiv Njemačke i Austro-Ugarske. Za gradnje od željeznog betona, koje su potrebne kod utvrda, gradi ruska vlada posebne tvornice po osnovama francuzkih inženjera. Za čudo je, da je veći dio strojevnoga uređaja za ove utvrde od željeznog betona nabavljen iz njemačkih tvornica.

Geografski položaj ove nove utvrde linije pokazuje jasno, da se Rusija momentano ne osjeća dosta jaka, da poduzme navalu, pak da se za slučaj rata prema staroj ruskoj tradicionalnoj taktici sprema na to, da napusti jedan dio svoga teritorija.

Epir proglašen nezavisnim.

Epiroćani proglasili su nezavisnost područja do granice pokraj Delvinona. Muslimani Kimare proglasili su se sa Grcima solidarni, te su odlučili, da će se boriti na strani Grka. Predsjednik autonomne vlade Epira ostavio je jučer Atenu i pošao u Argirokastron, gdje će autonomna vlada imati svoje sjedište. Čim budu u Argirokastru na okupu svi članovi vlade, Epir će se otvoreno konstituirati kao nezavisan. Atenski kabinet je čvrsto odlučio, da će svim sredstvima spriječiti širenje ustaškoga pokreta. U tu svrhu je pozvao, da dodju u Janinu tri metropolitite, koji su članovi epirske autonomne vlade. Metropolitite se ustručavaju da ostave Argirokastron. Vjerojatno će vlada poduzeti mjere, da stanovništvu gornjega Epira spriječi, da se koncentriira prema sjeveru.

Arnauti protiv tudjinaca.

Mnogi skadarski listovi donose jake članke protiv tudjinaca, koji da sve više dolaze na vladu. Listovi naglasuju, da oni nemaju ništa protiv toga, da velike vlasti podignu i urede njihovu državu, a isto tako da im daju novaca, ali oni samo hoće, da budu gospodari u svojoj kući, pak će se svim silama oprijeti svakomu, tko bude sa-

mo pokušao, da im se nametne kano pokrovitelj. Neka budu uvjereni oni, koji misle, da će moći Albaniju da izrabe, da to ne će biti samo tako lako moguće, jer Arnauti nijesu tako naivni, za kakve ih drže. Mi ne trebamo ni tudjinaca ni njihove pomoći, jer nama se ni malo ne žuri, jer ćemo mi već sve i sami s vremenom imati. Sve se više širi pokret protiv stranaca i on se ne će tako tako prije umiriti, dok nas stranci na miru ostave.

O trisekciji kuta po cand. ing. M. Franceschi.

O važnosti riješenja istog problema dostatno je spomenuti da isti spada među najstarijim neriješenim problemima, kojim su se čak bavili bezuspješno mnogi kineski matematičari i grčki geometri, kao što pako i u novije doba bi dokazano, da se isti problem ne dađe riješiti pomoću šestila i lineala, akoprem se je uspjelo dobiti riješenja više ili manje tačna.

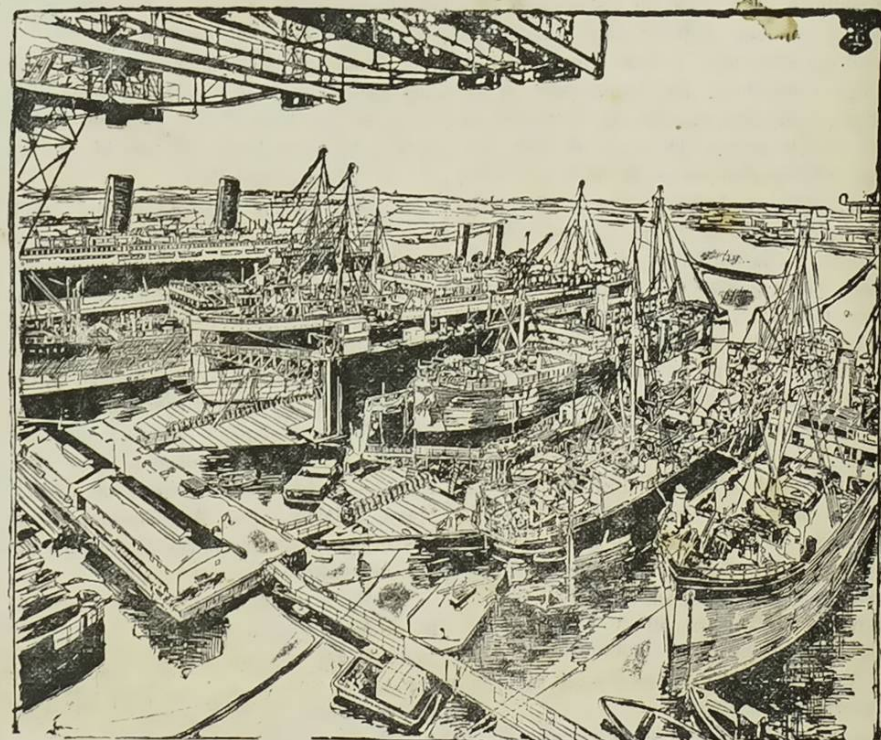
Riješenje istog problema osniva se na konstrukciji dviju hiperbola koje leže simetrično naprama simetrali kuta. Franceschi je opazio da su jednažbe istih hi-

perbola nezavisne o zadanom kutu, te po tome je i zaključio da jedan te isti par hiperbola je dostatan da razdijeli sve moguće kutove. Isti je sa onom matematičnom tačnošću do koje se uspjeli moze, konstruirao dvije hiperbole i urezao ih na celuloidnom trokutu, označivši ujedno žarišta i njihovu zajedničku simetralu.

Praktična uporaba istog trokuta je vrlo jednostavna, jer dostatno je položiti isti trokut na kut kojeg imao razdijeliti na takav način, da simetrala trokuta prolazi kroz vrh kuta, te gledati da naznačena žarišta leže na krakovima kuta, tada nacrtamo oko vrha kuta a kroz žarišta pripadajući kružni luk, to biva taj isti luk sa od prije putem celuloidnog trokuta narisanih hiperbolnih dijelova razdijeljen na tri jednaka dijela. Isti problem je bio takodier po Franceschi-u pojednostavljen upotrebljavajući kružnu oskulaciju.

Kako se vidi riješenje istog problema jest uopće od velike važnosti, a osobito za nas geometre, jer ćemo sa istim u praksi pojednostaviti mnoga geometrična riješenja. *Geometar Antun Petružela.*

NB. Isto je bilo poslato uredništvu još koncem prosinca 1913., ali usljed štrajka nijesmo mogli prije tiskati.

Dockovi u brodogradilištu „Vulkan“ u Hamburgu u kojima se pregledavaju i popravljaju brodovi nakon duljih plovidba u prekoatlantičke pokrajine.

NAŠI DOPISI.

Donja Kaštela (Novi).

Srce ti se puni miljem, ranim jutrom prošetati se ubavim kaštelanskim poljem. Tu opažam stvarnu ruku, koja od rana jutra do kasne večeri hoće da ukrasi onaj od prirode ukrašeni kraj. Poput crva u drvetu kaštelanski težak neumorno radi i po suncu i po ledu, te već zorom započima a mrakom ostavlja svoj teški rad. Tko pozna marljivost, radinost i bistar našega težaka, zaisto nimalo se začuditi neće videći onako marno obradjen i armonično ukrašen ovaj predjel u kom od rane mladosti do neimogle starosti u znoj i trudu on dane i život provadja — Dok drugi predjeli kršne Dalmacije leže bez čara i ljepote — pusti, nijemi i goli, dotle naše polje zadržano zelenim sagom i mirisom vinove loze, pruža ti dušu onu ugodnost, ljepotu i slast koju danas na žalost rijetka gdje uživaš. I ako nimalo neman žiloždera hoće silom da opustoši i uništi ovaj kraj, marna ruka marljiva težaka toga ne dopušta. Što god onaj kleti crvić ogoli opustoši, to marljivi težak ponovno obradi i ukrasi. Od prirode nadaren bistrim umom, vječan slušati savjete izučenijih, lako shvaća i razumi što mu je od koristi tako, da u gospodarskom napredku naš težak može da služi drugima za uzor. U oskudici radnih snaga, u nestašici dovoljne gospodarstvene pouke, u manjkavosti modernih strojeva za obradivanje, naš težak ne klonu. Odbacuje motiku s kojom teško kraju, a prihvaća se „rala“ „Ralo“, koje je nama do danas bilo poznato samo za aranje, on ga upotrebljava sada za krčenje. To je neka osobita vrsta „rala“ isključivo za to izumljena. I ako za skupe novce i ako u to neupučen naš ga težak eto prvi nabavlja. U hrpana kupe se oko njega gledaju i mozgaju i zaključuju kako da od njega manjim trudom, veću korist crpe. Uputiše

se u radu, četiri dobra konja teškim trudom mogu da izdrže cio dan rada. Razmišljaju kako da olakote si posao. Bez ichtje pomoći i savjeta, bez poznavanja fizičnih zakona, zdravih razumom izmišlja način da ono isto „ralo“ ore sa 4 konjske sile ali tako da konji bez velika truda i napora mogu da izdrže cijelu sedmicu rada. Pomoću „bočela“ olakotiše kojima teret tako, da se danas može izkrčiti do 1000 m² zemljišta u dublinu od 70 cm. Videći naš seljak ogromnu korist koju se tim „ralom“ dobiva sakupljaju se u društvo 5-6 njih, nabave „ralo“ i uzajamno se pomažu u radu. Na takav način, složnim i uzajamnim radom, neće se ni osjetiti šteta, koja bi se radi pomanjkanja radnih sila inače u obilnoj mjeri osjetila bila. Ovako marna i radišna težaka, puna volje i ljubavi za radom, mora na osobiti način da podpomaze Vladi, i da mu u svemu pruža ruku pomoćnicu tako, da u što kraćem vremenu Kaštela budu uzorom cijeloj Dalmaciji u gospodarskom pogledu.

Domorodac.

IZ GRADA I POKRAJINE.

Iz „Hrvatskog Sokola“. U našem Sokolu otpočele su redovite kušnje u pjevanju, koje će se držati svakog utorka, četvrtka i subote u 9 sati večer. Ovom odredbom pjevački zbor, koji je već do sad okupio liep broj pjevača i pjevačica, uznapredovat će ne samo brojem, nego i uspjehom. Oni i one te žele stupiti u taj zbor ili se za nj pripravit, neka sa prijave upravi zbora preko g. I. Žepine. Isto tako oni koji žele učiti gudalicu, i u opće glazbila na žice neka se prijave na isti način.

Sokolska lutrija. Još je ostalo nekoliko nepridignutih darova, na što se upozoruju zanimani, jer inače nakon ustanovljenog roka, nepridignuti darovi idu na korist društva.

Passa la mia giornata,
Dalla stella d'amor non consolata.

Dvie gospojsice šapuću jedna drugoj, Valjda Talijanke.

A ja sam sretan da ove magle niesam nimalo razumio, nego sam pošao u svoj stan ubrzanim korakom i sa sigurnošću Vitmenovom, da sanjam i mislim o dragoj domovini.

Beč, 25. veljače 1914.

Ilija Despot.

Nove poštanske marke Turske i Egipta.

Glavna godišnja skupština „Hrvatske sokolske župe Krešimirove“ obdržana je u nedjelju u jutro u mjesnom „Hrvatskom Sokolu“ uz sudjelovanje odaslanika svih sokolskih društava, što pripadaju ovdje župi. Na sjednici je vladao potpuni sklad i sve je zaključeno u potpunom, bratskom sporazumu. Na ovoj sjednici ispoljila se najočitiije želja i odluka sokolskih društava, da se sokolsko bratstvo i sokolska sloga uzdrži čvrsta i nepomična, te da se zapriječiti uspjeh svakom naručenom pokušaju, kojemu bi bila svrha učiniti i Sokol stafažom protunarodne političke službe. Na predlog brata Nike Markoča izabrana je jednoglasno uprava, u kojoj su ostali svi prvotni članovi osim Vladimira Kulića, koji je tim svečano iz uprave župe izbačen. Mjesto njega izabran je Pavao Roca. Prama tome Uprava Hrvatske Sokolske župe Krešimirove sastavljena je ovako: Dr. Ivan Krstelj župan, Pavao Nakić zamjenik župana, Vlahović Ante tajnik, Roca Pavao blagajnik, Regner Josip vojvoda, Blažević Niko zamjenik vojvode. — Revizorima izabrani su: Mladen Kovačev, Andrija Mudronja i Mate Bilić.

Hrvatsko dječje zabavište u Trstu. Tršćansko nedavno osnovano „Hrvatsko školsko društvo“ otvorilo je početkom veljače prvi svoj školski zavod: hrvatsko dječje zabavište. Za učiteljicu vrtlaricu imenovana je gospođica Katica Tadić iz Starigrada. Predviđamo, da će u početku ići polako i teško, jer su Hrvati u Trstu još jako slabo organizovani i premnogi od njih još slabe ili nikakve narodne svijesti. Ali „H. S. D.“ ne smije očajavati, jer je ono upravo za to i obrazovano, da junački zaore i na najtvrdjoj ledini.

Dužnost je svih svijestni Hrvata u Trstu, koji imaju djece od 3.—6. godina, da su odmah uvrste u dječje zabavište i da uplivaju na svoje prijatelje i znance, do kojih će teško doprieti glas „H. S. D.“, da učine to isto. Dječje zabavište otvara se u društvenim prostorijama, u ul. Lavatoio br. 1, I. kat (blizu „Narodnog Doma“), gdje imade svoje sielo i „Strossmayer“. Upisivanje sledi svaki dan od 2—8 sati po podne.

Ples „Srbskog Sokola u Kninu uspio je vanredno krasno. Otpočeo je s predstavom. U 10 sati započelo se plesati u najljepšem raspoloženju, koje je prešlo u živahnost i razdraganost osobito, kad se je plesalo lijepo srpsko kolo i kolo srpinkinja. Četvorku je plesalo 40 parova. Nešto po ponoći sastadoše se svi učasnici na večeri. Osobito je bilo počašćeno odaslanstvo šibenskog „Hrvatskog Sokola“ sastojćeće od pet članova. Večera bila živahna, vesela. Nazdravio starosta kninskog srpskog Sokola Dr. Martić, šibenskog Sokolu, ističući njegov neokaljani patriotizam i kušnje, kojima je s toga izložen. Odvratilo mu P. Kovačev zahvalom na lijepom i bratskom dočeku i naglasakom, da je šibenski Hrvatski Sokol uzgojen u dužnosti da radi za poštenu stvar. Svršio je zagoravajući trajnost, čvrstoći sloge Srba i Hrvata. Nakon toga isti P. Kovačev predložio je, da se sakupi obol za „Srpsku Zoru“, na što su svi prisutni izjavili, da se mora kupiti i za družbu „Ćirila i Metoda“. Sakupljeno je K 166.40. Poslije večer potrajao je animirani ples do 6 sati

u jutro, a onda gospogje gospogjice i drugi otpratiše odaslanstvo našeg Sokola do kolodvora, gdje se bratski pozdraviše. Od sakupljene svote K 166.40 dostavljeno je K 83.20 Srpskoj Zori, a K 83.20 Družbi sv. Ćirila i Metoda za Istru.

Zahvala Srpskom Sokolu u Kninu.

G. Kovačev na povratku iz Knina upravo je onamošnjem Sokolu ovu brzoglavnu zahvalu:

Srbskom Sokolu

Knin

Pod neizbrisivim dojmom bratskog dočeka i gostoljublja bratski na ime Hrvatskog Sokola šibenskog zahvaljujem, ključ: Zdravo! Kninskom Srbskom Sokolu. Kovačev.

Zoula de Boncza u našem kazalištu. Preksinoć smo imali po prvi put prigodu vidjeti u našem kazalištu jednu modernu plesačicu. Preksinoćnja nam je večer pružila pravi užitek i to s pjesničke, muzikalne i dramske strane. Mlada nas je umjetnica osvojila već samom svojom lijepom i otmenom pojavom. Slični jednoj maloj princezi iz carstva priča. Kose joj imadu boju strasnih Mavritanka, oči su joj modre, modre kao ljubice, usne joj se na daleko rumene kao mak vani na polju izmedj bujnog klasja, ruke su joj nježne i upravo svorene, da vidaju rane na ranjenim njeđrima, a stas joj posvema naliči na ponosan lilijan u tihom podolu. Ima u sebi nešto od starih grčkih plesačica. Glava, profil, te usne podsjećaju nas na kipove, kojima su bili okićeni basamaci starih hramova. Zlatni oplaćak iluzije, koji je sinoć okruživao umjetnicu, bio je tako istinski, da se jedva dade zamisliti nešto naravnijega. U nekim nam je komadima izgledala plesačica kao čeljadi s drugog planeta. Mimika je njezina vanredno dobro i harmonično podijeljena po cijelom tijelu.

Zoula de Boncza igra nogama, rukama, plećima, bedrima, grudima, mišicama, te najmanjim dijelovima tijela. Iz početka je kod nje sva radnja koncentrirana na grudima, a odatle se razvije postepeno po cijelom tijelu.

Najbolje izrazuje svoja čustva onim svojim nježnim rukama, koje se na momente pretvaraju u prave lilijane. Kao plesačica podsjeća nas više na Duncan, američansku Moud Allan, nego li na indijanske plesačice Saharet i Matu Hari. Baš kao Duncan više voli simetričnost i pravilnost, više oble linije harmonije, nego li nepravilnost i strastvenost, no uza sve to pokazala je u nekim komadima, da se i u njoj skriva nešto od one demonske naravi, kojom se ističe glasovita Saharet.

Preksinoćnji program je bio dosta interesantan i raznovrstan, te ukusno izabran za publiku, koja po prvi put gledala na pozornici slične umjetnice. Umjetnica je bez sumnje mogla dati mnogo interesantniji program, ali bi onda bila trebivala osobita tumačiteljica. Komadi, koje je umjetnica preksinoć interpretirala, bili su sasvim shvatljivi, svi bez razlike čisto lirske naravi, daleko od svake filozofske teme. Najviše nam se je svidjela plesačica u Mendelssohnovu „Printempsu“, u Chopinovu „Marche Funèbre“, u Tovanorim

istočnim plesovima, te u Bizetovoj Flamenki. U Mendelssohnovu „Printempsu“ osvojila nas je nježnošću i gracijom pojave. Tu nam je izgledala kao mlada nimfa, koja je pokupila sva tepanja, sve pjesme i uzdahe, sve mirise i osjećaje, sve boje i čarne duge, koja je prošla izmedju himna i peana.

U nekim časovima sličila je sasvim Böcklinovoj „Primaveri“. U Chopinovu komadu obćarala je plesačica cijelu publiku svojom doista divnom interpretacijom. Tu nam je iznijela svu svoju umjetničku dušu. Taj je komad razumio svaki i svaki je na svršetku ostao pod dubokim i neopisivim utiskom. Tu smo vidjeli dušu obuzetu od tuge, pogruženu sasvim, te smo osjećali, kako se sa te duše tiho i polagano nešto struni i kida. U istočnim plesovima Tavana igrala je kao prava orijentalka i iznijela nam je u igri dosta demonskoga. Tu je igrala sa svim dijelovima tijela, čas se je okretala, čas je letjela, čas bi stresla plećima i uvijala trbuhom, čas bi se previjala unazad, te dodirнула tjemenom tlo, čas bi se uspravljala, previjala očima, čas bi se raskalašeno smijala, te bi padala na koljena. U istom komadu vidio sam glasovitu Saharet. Saharet se u tom komadu pretvara u pravu strast. Ona i puca prstima i podvriskuje i ujeđa svoje gole mišice i pušta neke strašne i poludivlje glasove. U Bizetovu komadu nas je zadržala. Tu nam je prikazala ženu iz zemlje Carmena i toreadora, iz domovine Zuloage i Anglade, iz predjela, gdje se ljubi strastveno, divlje, raspusno. Tamo žive žene kojima od strasti propadaju svi strojevi, zatrepe svi đamari, a sljepoćnice počnu da biju, tamo žive žene pune žudi i trzaja. Plesačica je potpuno uspjela prikazati nam jedan takav topli južnjački tip. U ovom se je komadu umjetnica tako svidjela publici, da je više puta bila pozvana na pozornicu i da je morala opetovati komad.

— Gracijoznost, koju je plesačica pokazala u poznatom Mozartovu Menuetu, jest neopisiva. Tu nam je izgledala kao prava markizica iz doba Mozarta, iz doba bijelih perika, šinjona, cipela od atlasa i svile i raznovrsnih krinolina, iz doba kada su kardinali više mislili na bijele nožice nego li na crkvena prava. Raspoloženje, što stvara bečki vals u duši svakoga, bolje je prikazala u Veberovu komadu (Invitation à la valse) nego u Straussovu komadu (Rave de valse). Ljepotu ko izvajanog svoga tijela, harmoniju udova, te držanje pojedinih dijelova tijela pokazala najbolje u Eislerovu komadu (Poses Plastiques).

Bez ikakva prećerivanja cijela je prestava ostavila u srcu najbolji pečatak i mi ćemo se dugo i dugo rado sjećati mlade i nježne plesačice. Članovi su orkestre sa vrijednim učiteljem na čelu učinili sve moguće, da odgovore što bolje zahtjevima publike. Grehota, da se pozornica nije mogla bolje dekorirati i da se električnim svijetlom nije moglo bolje operirati.

Gala-predstava plesačice Zoula de Boncza. Sutra će po drugi put stupit pred našu publiku glasovita plesačica, u kojoj danas donosimo odlučni referat, i to sa svim novim programom. Plesačica je pri svom debutu zanjela našu publiku, te smo uvjereni, da će i sutra naći odaziva kod općinstva. Sve su tačke sutrašnjega programa sasvim shvatljive osim jedne, u kojoj pokazuje jednu egipatsku mumiju. Donosimo par riječi o toj točki, e da ju se bolje shvati. Jedna mlada egipatska plesačica leži već davno u grobu. Najedanput nekako čudno oživi. Sunce djeluje na nju sa svojim toplim zrakama nekako čudotvorno i ona se polako budi na nov život. Oči joj se otvaraju i ona već vidi svoju okolinu; ona počimlje disati i već se smijeh pojavlja na njezinim usnama. U grobu se kraj nje nalazi posuda mlimirisna ulja i kalež nekog slatkog pića. Koliko ulje toliko piće ju nekako obmami i ona u zanosu i veselju uzimlje ogledalo, te promatra svoju krasotu. Iza toga obuzeta od nekog dionizijskog raspoloženja pleše pomamno i zanosno. Ali najedanput zahuji naglo topli afrički vjetar, pokri ju iznenada pijeskom i uništi. Ostale točke programa, kako rekossmo, ne trebaju osobita tumača.

Ovom prilikom ne možemo s manje, a da ne primjetimo, kako ni jednog od diplaško-klerikalne stranke nije bilo vidjet u nedjelju večer u kazalištu. Nisu se htjeli zamjeriti ni auli ni kuriji. Zoula de Boncza je i ruskinja i plesačica, a u današnje doba kako bi se pobožni i vjerni diplaš mogao usuditi, da su gleda i da joj pljeska!

Izvjescujte „Hrvatsku Rieč“.

IZJAVA.

Članak pod naslovom „Nek se bistri“ tiskan u broju 909. „Hrvatske Rieči“, dnevo 28. velj. potvrđujem da odgovara istini.

Jakov Zaninović.

BRZOJAVI „HRVATSKE RIEČI“.

BUKA U HRV. SABORU TRAJE!

Zagreb, 2. ožujka. I u zadnjoj sjednici došlo je do prepiraka izmedju Franka i Starčevića uz pratnju bučnih sukoba izmedju frankovaca i milinovaca. Sjednica je morala biti prekinuta tri puta. Dojuča sjednica je u srijedu.

NJEGOŠEVA PROSLAVA U ZAGREBU.

Zagreb, 2. ožujka. Jučerašnja proslava Njegoševa protekla je sjajno. Prisustvovali su Jugoslaveni iz svih krajeva. Došlo je i naročito izaslanstvo crnogorskog ministarstva prosvjete.

ČEŠKO-NJEMAČKI PREGOVORI PREKINUTI.

Prag, 2. ožujka. Današnja plenarna sjednica svih njemačkih zastupnika parlamenta i bivših zastupnika sabora iz Češke izjavila je, da su vladini predlozi za sporazum neprihvativi. Zaključila je ne sudjelovati pregovorima sve dok vlada ne podastre nove? Nijemcima prijetnije, predloge. Njemačka radikalna stranka zaključila je o sim toga, da će radi separatističkog držanja njemačke napredne stranke istupiti iz zajedničkog saveza njemačkih zastupnika iz Češke. Uslijed velikih nesuglasica izmedju njemačkih stranaka iz Češke, lako da dodje do rascjepa u njemačkom narodnom savezu.

ČESI PRIJETE OPSTRUKCIJOM.

Prag, 2. ožujka. Češki agrarci i nacionalni socijali odlučili su u vijeću nastaviti što oštriju opstrukciju te uspostaviti parolu: Bez češkog sabora neće biti ni parlamenta! Zastupnik Prašek izjavio je danas u svojoj izbornoj skupštini: Mi ćemo u parlamentu zapriječiti svaki rad, pa nećemo propustiti niti vojne predloge!

BURNA SJEDNICA KRANJSKOG SABORA.

Ljubljana, 2. ožujka. U jučerašnjoj noćnoj sjednici bio je primljen sa jednim glasom većine zemaljski budget po čemu se porezni tereti povisuju za 100 postotaka. Liberalni zastupnici su oštro protestirali. Zemaljski kapetan Šušteršič oduzeo je zastupniku Ravnikaru riječ. Zast. Ribnikar nazvao je to terorizmom, radi čega je od klerikalne većine bio isključen sa tri sjednice. Ribnikar je ostavio avoranu uz bučne prosvjede liberalaca, koji su dobacivali zemaljski kapetanu da je terorist, da je žalosno što je od cara bio potvrđen. Klerikalci da su prostaci koji operisaju silom. Čulo se je poklika: Ptui Tisza! Kad su klerikalci počeli napadati list „Slovenski Narod“, protestirao je sa galerije njegov urednik Pustolmšek, radi čega je od Šušteršiča bio za uvijek sa galerije isključen.

RAZNE VIESTI.

Još žive Zrinski. Dr. Rudolf Horvat donio je u „Prosvjetu“ ovu zanimivu bilješku pod naslovom „Grof Ilija Zrinski“: Hrvatska loza knezova Zrinskih izumrla je god. 1803, s Ivanom Antunom, sinom nesretnoga bana Petra Zrinskoga. No još je živi ona grana roda Zrinskoga, koja se koncem 15. vjeka iz Hrvatske odselila u Mletke. U boju naime s Turcima na Kravskom polju 9. rujna 1493. poginuo je i knez Petar Zrinski uz mnoge druge velikaše i plemeće hrvatske. Iza toga poraza zavladała je u južnoj Hrvatskoj tolika nesigurnost, da se narod počeo seliti u tuđje zemlje. Martin, sin poginuloga kneza Petra Zrinskoga, odselio se u Mletke, gdje je stupio u vojničku službu. Kako su svi Zrinski bili dobri junaci, postade ovaj Zrinski god. 1500. zapovjednikom konjaničke čete na jonskom otoku Zante, koji je tada pripadao republici mletačkoj. Naskoro je Martin Zrinski umro, jer se sačuvala izprava, kojom mletačka republika god. 1508. njegovom 25godišnjemu sinu Aleksandru s obzirom na zasluge pokojnog mu oca daruje imanje na otoku Ke-faloniji u Jonskome moru. Kasnije stekoše Zrinski također posjeda na jonskom otoku Krfu. Daleko od kolievke svoje — a ži-

već medju samim Grcima — diellla je ova grana knezova Zrinskih sudbinu jonskih otoka. Do god. 1797. pripadahu ovi otoci mletačkoj republici, zatim Francuskoj, onda Engleskoj, koja je god. 1863. odstupila Grčkoj. Na otoku Krfu ima svoj posjed grof Ilija Zrinski, koji se piše „Zrin o Sdrin“. On dobro znade, da mu rod potječe iz Hrvatske, te kupuje svaku knjigu, u kojoj se govori o knezovima Zrinskim. Engleska je vlada god. 1841. priznala Zrinskim grofovski naslov; talijanska pak vlada redovito se daje zastupati po kojemu članu ove obitelji Zrinskih Tako je i sada živuci grof Ilija Zrinski bio talijanski konzul najprije u gradu Krfu, a kasnije u Prizrenu (sve do početka posljednjega rata srpsko-turskoga). Ilija Zrinski vjenčao se god. 1885 s Marijom Conemenos u albanskom gradu Prevezi. Njegova je supruga iz vrlo odlučne obitelji, jer joj otac bijaše kancelar u turskome carstvu; ona poznaje više jezika, medju ostalima takodjer francuski i njemački. Ilija Zrinski ima sina Gjuru i tri kćeri: Adu, Alinu i Margaretu; njegova je sestra Uranija poznata kao grčka pjesnikinja. Po želji svoga muža dopisuje grofca Marija Zrinski sa sveuč. profesorom i hrv. zem. arhivarom drom. Ivanom pl. Bojničićem, koji mi je pružio ove podatke, te koji izradjuje poviest mletačko-grčke loze knezova Zrinskih.

Žig na licu za zločine. Da se popravi rasa i digne moralni nivoav čovječanstva, predložila je neka mistress Mercury gradonačelniku u New-Yorku osnovu „sjajnoga sistema za popravak kažnjnika i smanjenje kriminaliteta“.

„Kad gledam dvie tisuće godina unatrag — piše ona — onda vidim ovo: Što se stroži zakoni određuju za čovječanstvo, to je veći broj zločina i zločinaca, tamnice, kaznionice, električne stolice, guilotine, smrt, pakao ne udahnjuju nikakvoga straha, te ni najmanje ne uplivaju na sprječnje zločina i smanjenje kriminaliteta. Ja stoga predlažem, pođpuno uvjerena, da se kolo zločina ipak može natrag zakrenuti, kao zamjenu za druga kaznena sredstva ne baš skupi sistema: tetoviranja: čelo i lice zločinčevu valja da se obilježi žigom i sramotnim znakom“. Užežene ili tetovirane figure imadu prema predlogu gdje Mercury točno kazivati, koji je zločin skrivio dotični tetovirani čovjek. Prema „Progresso Italo-znakovima“, tatovima žeparima morali bi na licu naslikati crvenu ruku s dugim prstima, koji grabe novčanku. Članovima „crne ruke“ valjalo bi na oba lica i na čelo naslikati crno srce, probodeno crvenim nožem. Lice revolveraša resila bi crvena ruka s revolverom. Provalnicima bi se moralo na čelu naslikati vratnu bravu i odpirać. Na sličan bi se način ožigosali i zločinci drugih vrsta tako, te tko se jedan put teško ogriješ o kriminalni zakon, da bude za svega svoga života ošigosan, pa da ga izbjegavaju svi poštteni ljudi.

Traži se Čedomir Juraga Ivanov iz Murtera, Dalmacija, koji je u zadnje vrijeme boravio u Monongahelo U. S. A. Tko bi znao njegovo sadanje boravište, umoljava se da ga javi našem uredništvu.

C. k. deminijalna uprava u Biogradu imade još oko 2500 q krmne bitve na prodaju. Zanmanici neka se pravedobno prijave za dobavu iste.

OGLAS!

Javlja doli podpisani da bi zbog pomajkanja vremena i zaposlenosti u drugoj Trgovačkoj struci, unajmimo vlastiti dućan u varošu Šibenik, na dobrom prometnom položaju, obskrbljen podpuno raznim narodnim predmetima u rukotvorinama u vrijednosti od kruna 12.000. Tko bi na to reflektirao, dobio bi sve uz popust od 25% također bi imao polakšicu uz dobru garanciju da mi izplati kroz godinu dana na mjesečne obroke, samo 2.000 kruna odmah. Dućan bi uživao za tri mjeseca bezplatno. Osobito važno za mladiće od dućana rukotvorina i rietka zgoda za budućnost. Za ponude i obaviesti obratiti se vlasniku Josip Tarle. 5—5

Rietka prigoda!

Radi ogromne zalihe, uz snižene cijene od 25⁰/₁₀, može svaki nabaviti gotovih odijela i kabana najnovijeg kroja

Postola za gospodu; šešira svakovrstnih za gospodu

samo kod trgovca

PIO TERZANOVIĆ - ŠIBENIK.

40-50 kruna sedmično

može da zasluži svaki čovjek bez ikakvog kapitala i bez gubitka u svom zvanju. Poblize baviesti daje badava

Ignaz Althammer
Könighof a/d Elbe 616.

Hrvatske narodne poslovice

uredio V. J. SKARPA. Cijena knjizi broširano K 5.—, a uvezano K 6.—. Nabavlja se kod „HRVATSKE TISKARE“ u Šibeniku i u svim knjizarama.

POVJESTNE CRTE GRADA ŠIBENIKA I OKOLICE.

I. DIO:

Od naseljenja Hrvata do krunisanja kralja Kolomana K 1.—

II. DIO:

Od krunisanja kralja Kolomana do predaje Šibenika mletačkoj republici K 1.—

Nabavlja se u „HRVATSKOJ TISKARI“ (Dr. Krstelj i drug) :- ŠIBENIK.

Ako Vi

ne možete jesti, te se čutite bolestan, to će Vam

lječničko izpitani

Kaiser'ovi

Želudčani

Pferminckarameli

sigurno pomoći. Dobiti ćete dobar tek, želudac se opet uredi i ojača. Radi oživljujućih i okripljujućih svojstva, neobhodno potrebni na putovanjima.

Jedan omot 20 i 40 filira.

Naručuje se kod:

Carlo Ruggeri, cent. drogerija i Vinko Vučić, drogerija u Šibeniku

kao i u svim ljekarnama

14-90

Naslov za brzojave: „JADRANSKA“.

CENTRALA U TRSTU

Via della Cassa di Risparmio 5

(Vlastita kuća)

PODRUŽNICE: Dubrovnik - Kotor - Ljubljana - Metković - Opatija - Šibenik - Spljet - Zadar.

Kuponi založnica Zemljišno veregovskog zavoda Kraljevine Dalmacije plativi 111. kao i uvučene založnice u novčuju se kod

JADRANSKE BANKE u Trstu i svih njezinih podružnica.

Dionička glavnica K 8.000.000. — Prituče K 700.000.

JADRANSKA BANKA
PODRUŽNICA ŠIBENIK

Uložne knjizice - Pohrana i administracija vrijednosnih papira. — Kupoprodaja tuzemnih i inozemnih vrijednosnih papira, te devisa i valuta. — Osiguravanje efekata proti gubitku na tečaju pri vučenju. — Žiro računi i tekući računi. — Unovčivanje mjenica, dokumenata, odrezaka i izvučenih vrijednosnih papira. — Kreditna pisma čekovi, vagila, naputnice. — Predumovi i zajmovi na vrijednosne papire, dionice srečke, robu (Warrants), brodove i t. d. Gradjevne vjeresije.

Pretinci (Safes) za čuvanje vrijednota u čeliničoj sobi (Tresor) sa posebnim ključevima za klijente, u kojim se pretincima može držati svakovrsne vrijednosti.

„HERCEG-BOSNA“

ZEMALJSKI OSJEGURAVAJUĆI ZAVOD ZA BOSNU I HERCEGOVINU,

Ravnateljstvo za Dalmaciju i Istru SPLIT, Marmontov trg. Telefon br. 149

Središnjica
SARAJEVO

Dion. glavnica
K 4,000.000

Podružnice:
Osijek, Zagreb,
Rieka, Beograd.

Zavod preuzima osiguranja; a) proti požaru, (makar ga i grom prouzročio na zgrade, tvornice, strojeve, gospodarske i obrtne zalihe, robu, pokretnine, stoku itd. b) proti štetama od tuče uz naknadu potpune štete; c) proti nezgodama za pojedinačno, kolektivno (skupno), odgovornosno osiguranje itd., kao i proti nezgodama djece; d) protiv provalne krađe; e) proti razbijanju stakala; f) proti štetama od prevoza robe vodom, kopnom i željeznicama; g) na ljudski život i to: osiguranja za slučaj smrti, mješovita odnosno osiguranja za slučaj doživljaja i smrti, osiguranja miraza, životnih renta, udovnina i uzgojnina.

Premije osiguranja računaju se posve nisko, štete se isplaćuju brzo i kulantno! Zastupstva u svim gradovima i većim mjestima primaju ponude za sve vrsti osiguranja.

Jedino jugoslavensko dioničko poduzeće za osiguranje.

Ravnateljstvo u Splitu daje na zahtjev rado sve upute.

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu.

jedini je domaći osiguravajući zavod. :- Utemeljena g. 1884.

CENTRALA: Zagreb, u vlastitoj palači, ugao Maravske i Preradovićeve ulice.

PODRUŽNICE i GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Rieka, Sarajevo, Ljubljana i Novisad.

Podružnica u Trstu, Via del Lavatoio br. I., II. kat

Telefon 25-94

Ova zadruga prima uz povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. Osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti.
2. Osiguranja miraza.
3. Osiguranja životnih renta.

II. Protiv šteta od požara:

1. OSIGURANJA ZGRADA (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica industrijalnih poduzeća).
2. OSIGURANJA POKRETNINA (pokuštva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga itd.).
3. OSIGURANJA POLJSKIH PLODINA (žita, sijena itd.).

III. Staklenih ploča protiv razlupanja.

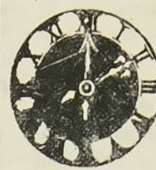
Zamodska imovina u svim poslovnim granama iznosi K 3,013.332.66
Prihod premija s pristojbama K 1,486.297.56
Isplaćene odštete od postanka zavoda K 5,624.162.96

Sposobni posrednici i akvizitieri primaju se uz povoljne uvjete.

Zastupstvo za Šibenik i okolicu

VLADIMIR KULIĆ - ŠIBENIK

Prva slavenska tvornica ura za tornjeve
FRANJO MORAVUS, Brno
(Moravska) Nova ulica br. 25.

tvori i razšilje
Ure za crkvene zvonike, dvorce, škole, tvornice i viećnice, samo u izvrstnoj izradbi vrlo jeftino.

ČUVENE NADZORNE URE.

Cienici šalju se na zahtjev badava.

Najviše odlikovanje za izvrstne proizvode.

IZVOZ.

NOVO IZRADJENE
:: RADNIČKE KNJIGE ::

- SLUŽBOVNE KNJIGE -

NABAVLJAJU SE U

HRVATSKOJ TISKARI

(Dr. Krstelj i drug) Šibenik.

HRVATSKA TISKARA (D.R KRSTELJ I DRUG ŠIBENIK - DALMACIJA)

Veliko skladište svih vrsti tiskanica za župske i obćinske urede.

Izradjuje sve vrsti posjetnica, poziva za zabave i koncerte, jestvenike, diplome, cienike, protokole, brošure, itd. itd.

Svi poslovi izvršuju se najvećom preciznošću i vrlo brzo.

Vlastita knjigovežnica obskrbljena svim potrebnim i najmodernijim strojevima kao i onim za rezanje, perforiranje, pozlaćivanje itd. Uvezuje sve crkvene knjige, Missale, protokole, brošure, te sve radnje u knjigovežku struku zasjecajuće.